

LÄHETETTY 31.12.2019 12.27

Loppuraportti

Nimenkirjoittaja	KIRSI-MARJA KAARLELA
Järjestön nimi	SALON MUISTIYHDISTYS RY
Järjestönumero	1920
Kohdenumero	C 1109
Käyttötarkoitus	Monikulttuuritaustaisen henkilöiden muisti- ja aivoterveysten edistämiseen Salossa ja Somerolla. Löytämällä eri kulttuureihin soveltuvat tavat välittää aivoterveystietoa monikulttuurisiin väestöryhmiin ja tukea varhaista muistisairausten tunnistamista. (Monikulttuurinen muisti 2016-2019)
Avustusvuodet	2018-2019

1. Työntekijät

Toiminnassa mukana olleet työntekijät kahdelta edelliseltä vuodelta

Toiminnassa oli mukana työntekijöitä

Avustusvuosi	Palkatut työntekijät, henkilömäärä	Palkatut työntekijät, henkilötyövuodet
2018	2	2,00
2019	2	2,00

Lisätiedot

Tuntipalkkaisia ollut 3 (graafikko ja kielenkääntäjät)

2. Vapaaehtoiset

Toiminnassa mukana olleet vapaaehtoiset kahdelta edelliseltä vuodelta

Toiminnassa oli mukana vapaaehtoisia

Avustusvuosi	Aktiiviset vapaaehtoiset yhteensä
2018	5
2019	5

Kaikki vapaaehtoiset yhteensä

10 henkilöä

Lisätiedot

2016-2017 oli viisi vapaaehtoista ja 12 harjoittelija.

2019 oli vapaaehtoisia viisi, harjoittelijoita kuusi

Vuonna 2019 projektin voimavaroja keskitettiin enemmän projektin jalkauttamiseen, vapaaehtoisiin ei panostettu yhtä vahvasti kuin aiemmin. Yksi maahanmuuttajataustainen henkilö työllistyi yhdistykseen 8 kuukaudeksi kaupungin edelleensijoittamana.

3. Kohderyhmät

Tavoitettiin kohderyhmä?

Kaikki kohderyhmät/-stä tavoitettiin

Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että

kohderyhmä/-t tavoitettiin tai jäivät tavoittamatta?

Salon Muistiyhdistys ei ollut ennen tätä projektia toiminut eri kulttuuri- tai kielitaustaisten parissa. Yhdistys oli aluksi tuntematon kohderyhmälle ja eri kulttuuritaustaisten kanssa työskenteleville. Monikulttuurista osaamista oli yhdistyksessä vähän ja eri kulttuuritaustaisten kanssa töitä tekevien verkostoja ei juuri ollut. Avoin interaktiivinen verkostotyö aloitettiin heti niiden toimijoiden kanssa, joilla oli toimintaa eri kulttuuritaustaisille. Salo on toimintaympäristönä kuitenkin yhteisöllinen ja toimijat oli helppo saada mukaan toimintaan. Salossa on melko vähän monikulttuurista toimintaa, yhteistyö eri hankkeiden kanssa syntyi helposti. Tämän johdosta tavoitettiin projektiin jo aloitusvuonna runsaasti osallistujia, joista koostettiin monikulttuurinen työryhmä ja saatiin alkuun harjoittelija- ja vapaaehtoisuusyhteistyö. Materiaalin kehittämiseksi tehtiin ryhmätoiminnan yhteistyötä myöhemmin myös Helsingissä ja Turussa. Salossa ja Somerolla kieliryhmät olivat pieniä eikä laadukasta testausta pystytty tekemään ainoastaan tällä alueella. Eri kulttuuritaustaisten kanssa toimittaessa henkilökohtaisilla suhteilla, suosituksilla, verkostoilla ja oikeanlaisella ja toimivissa kanavissa toteutetulla viestinnällä on suuri merkitys tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi monikulttuurisuustyö on usein kokonaisvaltaista ja henkilökohtaista auttamistyötä, jossa omien tavoitteiden ohessa on huomioitava ihminen kokonaisuutena. Tätä ei tiedetty eikä osattu huomioida projektin alussa. Kohderyhmän tavoittamista auttoi vähitellen koko yhdistyksen kasvaminen monikulttuurisuuteen. Perinteiset paperiset mainokset ja sähköpostit eivät tavoittaneet kohderyhmää, toimivin tapa olisi viestiä heidän omalla äidinkielellään avainhenkilöiden välityksellä. Harjoittelijat ovat olleet yhdistyksen päivätoiminnassa, jossa eri kulttuuritaustaiset ovat päässeet harjoittelemaan suomenkieltä ja ylläpitämään omaa ammattitaitoaan. Kohderyhmä on kokenut muistiyhdistyksen tärkeäksi harjoittelupaikaksi, jonka toimintaan voi osallistua matalalla kynnyksellä. Tämän vuoksi harjoittelijat ovat olleet hyvin sitoutuneita ja osa on jäänyt vapaaehtoiseksi. Osalla ura vapaaehtoisena on kuitenkin jäänyt lyhyeksi eri syistä, muun muassa paikkakunnalta poismuuton, kielteisen turvapaikkapäätöksen tai elämäntilanteen muutoksen kuten kotoutumiskoulutuksen päättymisen vuoksi. Projektissa tavoitettiin pääasiallisesti eri yhteistyökumppaneiden toiminnassa mukana olevia eri kulttuuritaustaisia, mutta verrattain vähän työssäkäyviä. Pääosa projektin toiminnasta oli päiväsaikaan, jolloin monet ovat töissä. Monet salonseudun alueen maahanmuuttajat tekevät töitä maataloudessa, missä on myös iltatyötä. Poikkeuksena oli yhteistyö Kototakuu-hankkeen järjestämän iltaisin toteutettavan Kielikahvilan kanssa, joka veti osallistujia projektin vetovastuukerroilla. Aivo- ja muistiterveysaiheet sekä aivotreenit kiinnostivat osallistujia. Pitkä välimatka (40 km) ja huonot julkiset kulkuyhteydet Salon ja Someron välillä verotti ryhätoimintaan osallistuneita. Projektin alussa pyrittiin tavoittamaan ammattilaisia eri verkostojen kautta sekä Salossa että muualla. Projektille perustettiin ohjausryhmä Salon ja Someron avaintoimijoista sekä ETNIMU-hankkeesta, joka tekee monikulttuurista muistityötä iäkkäiden parissa valtakunnallisesti. Oman kattojärjestön, Muistiliiton, kautta saavutettiin

valtakunnallinen näkyvyys heti alussa. Tämän takia eri alojen ammattilaiset ovat olleet omatoimisesti projektiin yhteydessä. Ammattilaisten kiinnostus ja sitoutuminen onnistui muualla Suomessa paremmin kuin Salossa. Valtakunnallisesti projekti on mukana useissa ammattilaisverkostoissa. Salon alueella kiinnostus heräsi hitaasti ja avainhenkilöiden sitoutumiseen meni aikaa, mutta projektin loppupuolella päästiin mukaan toimiviin verkostoihin mm. monikulttuurista työtä tekevien terveydenhoitajien verkostoon.

Avustettuun toimintaan osallistuneiden henkilöiden määrä raportointiaikana 2018

Ikäjakauksia: tiedämme

Ikäryhmä	Naisia	Miehiä	Yhteensä	Kerätty tieto vai arvio?
0 - 6 vuotta	10	10	20	Arvio
7 - 17 vuotta	40	14	54	Arvio
18 - 29 vuotta	150	127	277	Arvio
30 - 62 vuotta	516	294	810	Arvio
63 - 79 vuotta	611	300	911	Arvio
80 tai yli	100	46	146	Arvio
Yhteensä	1427	791	2218	

Avustettuun toimintaan osallistuneiden henkilöiden määrä raportointiaikana 2019

Ikäjakauksia: tiedämme

Ikäryhmä	Naisia	Miehiä	Yhteensä	Kerätty tieto vai arvio?
0 - 6 vuotta	0	0	0	Arvio
7 - 17 vuotta	50	20	70	Arvio
18 - 29 vuotta	300	150	450	Arvio
30 - 62 vuotta	300	180	480	Arvio
63 - 79 vuotta	90	40	130	Arvio
80 tai yli	28	6	34	Arvio
Yhteensä	768	396	1164	

4. Yhteistyökumppanit

Toimintaan osallistuneet kumppanit

Toiminnassa oli mukana yhteistyökumppaneita

Keskeiset yhteistyökumppanit

Kunta/kaupunki
Salo
Ohjausryhmäjäsensyys

Muu
Edusalo (ent Salon seudun ammattiopisto)

Asiakkaiden ohjaus - Molempia

Muu
Salon kansalaisopisto
Asiakkaiden ohjaus - Molempia

Seurakunta
Salon seurakunta
Asiakkaiden ohjaus - Molempia

Seurakunta
Salon seurakunta
Tapahtumien järjestämissyhteistyö

Muu
Somero-opisto
Asiakkaiden ohjaus - Asiakkaiden vastaanottaminen
yhteistyökumppanilta

Muu
Somero-opisto
Tapahtumien järjestämissyhteistyö

Muu
Turun AMK
Muu asiantuntijaosaamisen vaihto

Muu
Turun AMK
Asiakkaiden ohjaus - Asiakkaiden vastaanottaminen
yhteistyökumppanilta

Muu
JADE-projekti/Käpyrinne ry Helsinki
Asiakkaiden ohjaus - Asiakkaiden vastaanottaminen

yhteistyökumppanilta

Muu

Maahanmuuttajaneuvosto Salo

Viestinnällinen yhteistyö

Muu

Veto-verkosto Suomen Pakolaisapu

Viestinnällinen yhteistyö

5. Yhteenveto

Toiminnan maantieteellinen alue

Salo

Somero

Kehitettiinkö hankkeen aikana uusia toimintamalleja tai -tapoja tavoitteiden saavuttamiseksi tai kohderyhmien tavoittamiseksi?

Kyllä

Kuvaa tiiviisti sen/niiden sisältö

Monikulttuurinen muisti -projektin tavoitteena oli välittää aivo- ja muistiterveystietoa eri kulttuuri- ja kielitaustaisille työkäisille, kehittää työkaluja tiedon jakamiseksi ja lisätä ammattilaisten valmiuksia kohdata eri kulttuuritaustaisia henkilöitä aivo- ja muistiterveysasioissa. Projektin alussa ilmeni, että yleisesti käytössä oleva aivo- ja muistiterveyden edistämismateriaali ei puhutellut kohderyhmää. Materiaalit ovat suomenkielisiä ja ne koettiin vaikeaselkoisiksi, eikä niissä ole huomioitu kulttuurisia käsityksiä aivoterveystiedon edistämisestä sekä muistisairauksista. Kohderyhmässä on lisäksi paljon luku- ja kirjoitustaidottomia, ei-kouluja käyneitä, jotka eivät pysty omaksumaan

kirjallista tietoa, mikä edellytti uudenlaisten tiedonjakamisen menetelmien kehittämistä. Projektin alussa perustettiin eri kulttuuritaustaisista koostuva työryhmä, joka toimi asiantuntijoina materiaalin kehittämisessä.

Projektin alussa tehtiin kolme erilaista voimaannuttavaa POSTIKORTTIA, joiden avulla oli helppo saada kontakti vieraisiin ihmisiin positiivisessa hengessä. Korttien teksteinä olivat "Olet tärkeä", "Olet kaunis" ja "Luota itseesi." Kortit toimivat alussa lisäksi projektin markkinoinnin tukena.

Projektissa tuotettiin 14 FLYERIAÄ, joiden aiheet nousivat ryhmistä ja joita kehitettiin yhdessä heidän kanssaan. Flyerit ovat kuvapainotteisia ja tiiviitä infolehtisiä, joiden aiheet käsittelevät aivoterveiden edistämistä ja muistisairauksia sekä maahanmuuttoon liittyviä aivoterveysriskejä kuten masennusta ja yksinäisyyttä. Muita aiheita ovat aivoterveellinen ravitsemus, sydänterveys ja painonhallinta, fyysinen aktiivisuus, uni, vapaaehtoistyö, muistihäiriöt, stressinhallinta, päihteet, Alzheimerin tauti, verisuoniperäinen muistisairaus, Lewyn kappaletauti ja otsaohimolohkorappeumasta johtuvat muistisairaudet. Flyerit on käännetty kymmenelle kielelle ja ne ovat vapaasti saatavilla internetissä. Flyereitä voidaan käyttää ryhmätoiminnassa tai tiedonjakamiseen sellaisenaan myös suomenkielisille asiakkaille.

Projektissa tuotetut VIDEOT (6 kpl) ovat kohdennettu erityisesti luku- ja kirjoitustaidottomille. Videoiden jakamisessa voidaan hyödyntää kohderyhmän aktiivisesti käyttämiä tiedonjakamiskanavia eli internetiä ja sosiaalista mediaa. Videot on dubattu kahdeksalle eri kielelle (viro, venäjä, arabia, englanti, somali, farsi, dari ja kiina) ja aiheina on aivoterveiden edistäminen ja aivoterveysriskit sekä faktatietoa muistihäiriöistä ja muistin tutkimisesta, muistisairaahan kohtaamisesta ja itsemäärämisoikeudesta. Videot auttavat jakamaan aivoterveys- ja muistisairaustietoa kustannustehokkaasti, helpottavat muistisairauden oireiden tunnistamista ja vähentävät sairauteen liittyviä tabuja. Videot on tehty yhteistyössä Salon ja Varsinais-Suomen muistiyhdistysten ammattilaisten kanssa. Videoiden kesto on noin 7 minuuttia ja ne ovat vapaasti katsottavissa Youtubessa. Videoita voidaan hyödyntää monipuolisesti tiedonjakamisen lisäksi esimerkiksi opetuksessa ja itseopiskelussa. Videoita on jaettu ympäri maailmaa.

Projektin aikana kävi ilmi, että useissa kulttuureissa muistisairautta pidetään normaaliin vanhenemiseen liittyvänä asiana ja lisäksi siihen liittyy paljon tabuja ja piilottelua. Projektissa nähtiin tarvetta luoda työkalu, jolla voidaan helpottaa muistisairauden oireiden tunnistamista ja helpottaa sairaudesta puhumista. Tätä varten kehitettiin visuaaliset MUISTISAIRAUDEN TUNNISTAMISEN JA PUHEEKSIOTTAMISEN KUVAKORTIT (46 kpl). Korttien avulla on mahdollista jakaa tietoa myös luku- ja kirjoitustaidottomille henkilöille. Ammattilaiset voivat hyödyntää kortteja yksilö- ja ryhmätoiminnassa eri kieltä puhuvien parissa ja lisäksi kuvia voidaan käyttää hyödyksi erilaisissa koulutus- ja ryhmätoiminnoissa kuten esimerkiksi vertaistukiryhmissä. Kortit voidaan jakaa kolmeen ryhmään, jossa ensimmäisen ryhmän kortit kuvaavat varhaisen

muistisairauden oireita, toinen ryhmä keskivaiheen sairautta ja kolmas ryhmä koostuu oheiskorteista, joissa on huomioitu kulttuurisia tekijöitä. Korttien takapuolella on apukysymyksiä keskustelun tueksi. Kortteja on hyödynnetty myös yhdistyksen omaisten vertaistukiryhmissä, luennoilla sekä messuilla.

Projektissa nähtiin tärkeänä kohdata kohderyhmää kasvotusten ja jakaa tietoa ryhmätoiminnassa osallistujille. Tästä toiminnasta muodostui Memoni -ryhmätoimintamalli, joka pohjautuu Memoni -projektin tuottamiin materiaaleihin ja videoihin sekä ryhmänohjaajan materiaaleihin. Ryhmätoimintamallia toteutettiin yhteistyössä kotoutumiskoulutusta tarjoavien oppilaitosten kanssa. Toimintamallissa aivoterveystietoa tarjotaan olemassa oleviin ryhmiin, esimerkiksi kotoutumiskoulutusta tarjoaviin oppilaitoksiin. Muita ryhmätoimintapaikkoja voivat olla mm. monikulttuurisuuskeskusten, seurakuntien ja muistiyhdistysten ryhmät. Ryhmä kokoontuu 2-10 kertaa ja eri kerroilla käsitellään aivoterveystietoa, aivoterveysriskejä ja muistisairauksia flyerien aiheiden perusteella, jolloin jaettava tieto puhuttelee eri kulttuuritaustaisia heidän elämäntilanteessaan. Ryhmäkertojen aiheet valikoituvat ryhmän toiveiden mukaan. Ryhmissä käsitellään mm. liikunnan, ravinnon, unen, aivojen aktivoimisen sekä muiden tekijöiden merkitystä aivoterveydelle ja opitaan tunnistamaan muistisairauden oireita. Ryhmäkerroilla tehdään lisäksi toiminnallisia aivojen aktivointitehtäviä, joiden avulla tuetaan kognitiivisia taitoja kuten muistia, päättelyä ja hahmottamista, opitaan suomalaista terveystietoa sekä saadaan onnistumisen kokemuksia. Ryhmänohjaajalla on käytössä projektin tuottamat, kuvapainotteiset ryhmänohjaajan powerpoint -esitykset (saatavilla internetissä). Ryhmätoiminnassa voi lisäksi hyödyntää projektissa tuotettuja videoita tiedonjakamisen tukena, jolloin luku- ja kirjoitustaidottomat saavat tietoa omalla kielellään. Ryhmätoiminnan aikana on hyödyllistä tehdä yhteistyötä lähihoitaja- ja sairaanhoitajaopiskelijoiden kanssa ja järjestää ryhmäläisille heidän avullaan terveystutkimuksia, jotta ryhmäläiset saavat tärkeää tietoa omasta terveydestään (verenpaine, verensokeri, BMI). Memoni -ryhmätoiminnan ohessa syntyi uudenlaista HARJOITTELIJAYHTEISTYÖTÄ Salon Muistiyhdistyksen ja kotoutumiskoulutusta tarjoavien oppilaitosten kanssa, jossa maahanmuuttajataustaiset suomenkieliset opiskelijat tulivat harjoittelijoiksi projektiin tai muistikuntoutusta tarjoavaan päivätoimintaan. Harjoittelijayhteistyö on kuvattu projektin tuottamassa Kokemuskirjassa ja mallinnettavissa muualla.

Monikulttuurinen muisti -projektin kokemukset ja havainnot koottiin yhteen kuvapainotteiseksi KOKEMUSKIRJAKSI (68 s.), joka on saatavana sekä sähköisenä että painettuna versiona. Kokemuskirja palvelee erityisesti maahanmuuttajien parissa työskenteleviä ammattilaisia, jotka kaipaavat tietoa eri kulttuuritaustaisten aivo- ja muistiterveyden edistämisestä ja kulttuurisensitiivisestä kohtaamisesta. Kirja on helppolukuinen opas, jossa on käytännön tietoa ja esimerkkejä monikulttuurisen työn tueksi sekä tutkimustietoa, joka vahvistaa projektin havaintoja ja kokemuksia. Kokemuskirja varten haastateltiin monia ammattilaisia ja eri kulttuuritaustaisia henkilöitä. Kirja

painottaa kohtaamisen ja vuorovaikutuksen merkitystä monikulttuurisessa työssä ja kannustaa kohtaamaan eri kulttuuritaustainen yksilönä ja oman elämänsä asiantuntija.

Oletteko kuvanneet hankkeen aikana kehitetyt keskeiset toimintamallit/tuotokset Innokylään?

Kyllä

Saavutettiin asetut tavoitteet?

Saavutettiin kokonaan

Mikä tekijät vaikuttivat siihen, että asetetut tavoitteet saavutettiin tai jäivät saavuttamatta?

Yhteistyökumppaneilta saadun palautteen perusteella tärkeä onnistumistekijä on ollut eri kulttuuritaustaisten ennakkoluuloton mukaanotto ja heidän kuuleminen hankkeen alusta asti. Projektin luoma yhteistyö on ollut rajoja ylittävää ja näkyvää mm. sosiaalisessa mediassa ja toiminnassa on etsitty luovia ratkaisuja (mm. erilaisia käännösappeja) koko projektin ajan. Projektin työntekijät ovat olleet innostuneita työstään ja uuden kehittämisestä rajaamatta mitään mahdollisuuksia pois toiminnan ja yhteistyön suhteen. Työntekijät ja sidosryhmät näkevät tärkeäksi sen, että heti alussa aloitettiin monipuolinen ja kaikkia osapuolia hyödyttävä win-win -yhteistyö Salon suurimpien kotouttamista tarjoavien tahojen kanssa. Kohderyhmän tarpeiden ja osaamisen huomioimiseksi perustettiin eri kulttuuritaustaisista koostuva työryhmä, joka otettiin mukaan toiminnan suunnitteluun, kehittämistyöhön ja arviointiin heti alusta asti. Aivoterveystietoa ryhdyttiin jakamaan yhteistyökumppaneiden ryhmien kautta eikä käytetty resursseja sirpaleisen kohderyhmän tavoittamiseksi. Samalla saatiin aikaan synergiaa, jossa Memoni -toiminnalla tuettiin kotoutumiskoulutuksessa olevien terveyslukutaidon ja -sanaston kehittymistä ja tuotiin yhdistystoiminta lähelle heitä. Toimintaa tarjottiin kaikille avoimena ja kielitaitoon nähden matalankynnyksen toimintana. Alusta alkaen tarjottiin harjoittelupaikkoja myös luku- ja kirjoitustaidottomille tai heikon kielitaidon omaaville. Tämä on vaikuttanut siihen, että eri kulttuuritaustaiset ovat halunneet tulla yhdistyksen toimintaan mukaan niin harjoittelijoina kuin vapaaehtoisina.

Projektin toimintatapana on ollut toimia ennakkoluulottomasti ja joustavasti, learning-by-doing -menetelmän mukaan, eli samalla kun on tehty, on opittu uusia toimintatapoja, joita on heti hyödynnetty toiminnassa. Lisäksi on haluttu luoda yhdessä oppimisen kulttuuria, jossa ryhmänohjaaja on yhtä lailla

oppimassa muilta eikä vain auktoriteetti ja näin on saavutettu tasavertainen ja luottamuksellinen ilmapiiri. Toiminnalla on tähdätty yksilöllisyyteen ja luottamukseen perustuvaan vuorovaikutukseen, koska havaittiin että se on avaintekijä terveysasioista puhumisessa.

Eri kulttuuritaustaisten parissa työskentely ei ole aina ollut helppoa ja se on vaatinut heittäytymistä ja uskallusta poiketa totutuista raameista sekä myös yksilöllistä kohtaamista ryhmäläisten kanssa. Projektin toiminnassa ja kehitystyössä on haluttu tuoda esiin jokaisen ryhmäläisen ja harjoittelijan vahvuudet ja niistä on ollut myöhemmin hyötyä esimerkiksi muistikuntoutusasiakkaiden parissa. Tällainen toimintatapa on vaikuttanut mm. osallistumishalukkuuteen ja Memoni-ryhmiin on tullut runsaasti osallistujia. Kohderyhmään tutustuttaessa selvisi, että ei ole järkevää kohdentaa toimintaa vain tiettyihin kieliryhmiin niiden sirpaleisuuden vuoksi (alueella 100 eri kulttuuria). Tämä lähestymistapa on mahdollistanut kokonaisvaltaisen, ei vain yksinomaan kieli- tai kulttuurikeskeisen materiaalin kehittämisen, mikä vastaa usean eri ammattilaisen tarpeeseen ja osoittautunut monikäyttöiseksi. Lisäksi hanke on hankkinut osaamista laajemmin erityisesti eri kulttuuritaustaisten kohtaamisesta haastatteleamalla heitä sekä ammattilaisia.

Projektin ohjausryhmällä oli monipuolinen kokemus maahanmuuttajista. Heidän roolinsa oli erittäin tärkeä tavoitteiden täsmentämisessä ja projektin juurruttamisessa osaksi omaa toimintaa. Projektin resurssit pyrittiin kohdentamaan niin, että projektin tuotokset olisivat monipuolisia ja hyödyttäisivät mahdollisimman monia. Lisäksi projekti halusi hyödyntää kohderyhmässä olevaa osaamista mahdollisimman paljon. Tämä on ollut tärkeä tekijä siihen, että projektissa pystyttiin tuottamaan runsaasti välineitä tiedon jakamiseen ja työhön eri kulttuuritaustaisten kanssa.

Miten kohderyhmältä, työntekijöiltä, vapaaehtoisilta ja yhteistyökumppaneilta on kerätty tietoa toiminnasta?

Palautetta koko projektin elinkaaren ajan on kerätty sähköisesti, paperilla, suullisesti sekä haastattelujen kautta. Lisäksi projektin tuotokset ja ryhmätoimintamalli on testattu eri yhteyksissä sekä kohderyhmässä että ammattilaisten käytössä ja niistä on kerätty palautetta edellä mainituilla tavoilla.

KOHDERYHMÄ on ollut mukana arvioimassa toiminnan sisältöä ja tuotoksia eri kehitysvaiheissa. Seuranta- ja arviointitietoa on kerätty osallistuneilta säännöllisesti joko kirjallisesti tai suullisesti huomioiden osallistujien kielitaito. Kohderyhmältä palautteen saaminen on ollut haastavaa. Osa heistä ei ole pystynyt vastaamaan kirjallisiin palautelomakkeisiin eivätkä ole pystyneet tai halunneet antaa suullista palautetta todennäköisesti heikosta kielitaidosta, luku- ja kirjoitustaidottomuudesta tai kulttuurisista seikoista johtuen. Tämä on

vaikuttanut myös tilastointiin, esimerkiksi ikää tai nimeä ei ole laitettu osallistujalistaan. Projektissa on kokeiltu runsaasti eri palautteenkeruumenetelmiä: tiedontason alkukartoitusta, kirjallista palautteenkeruuta, learning cafe -tyyppistä toimintaa, kysymyksiä eri kielillä, hymynaamoja, sähköistä kyselyä sekä ryhmä- että yksilöhaastattelua joka ryhmäkerran lopussa. Joissain ryhmissä on kerätty ryhmäläisten ajatuksia yhteen fläppitalulle, joista ne on tiivistetty muistioiksi arviointia varten. Joissakin ryhmissä kartoitettiin tiedontaso ennen ja jälkeen toimintaa kysymällä esimerkiksi "Tiedätkö mikä on muistisairaus" ja/tai "Onko muistisairaus tarttuvaa?" Joissain kartoitettiin learning cafe -menetelmällä muistisairausoireita ja sen perusteella ryhmäläiset olivat oppineet tunnistamaan niitä. Joidenkin ryhmien kanssa on palattu noin vuosi ryhmätoiminnan loppumisen jälkeen arvioimaan mahdollisia elintapojen muutoksia, joita Memoni-toimintaan osallistuminen on saanut aikaan arjessa. Projektin aikana opittiin kuitenkin, että tietyissä kulttuureissa palautteen antaminen on erittäin hankalaa, helpompaa on puhua tulevaisuuden toiveista.

Projektin ja muistiyhdistyksen toiminnassa on ollut mukana eri kulttuuritaustaisia vapaaehtoisia ja harjoittelijoita. Heiltä on kerätty palautetta säännöllisesti viikoittain. Huomiota on kiinnitetty viihtymiseen, tehtävien sopivuuteen sekä toiveisiin ja tarpeisiin. Lisäksi harjoittelijoiden arviointi on pohjautunut heidän ja oppilaitoksen asettamiin tavoitteisiin, joita on harjoittelulla tuettu (esim suomen kielen opiskelu). Harjoittelijoiden ja vapaaehtoisten kielitaito on ollut yleensä melko heikko, ja heille annetut tehtävät on täytynyt miettiä yksilöllisesti. Harjoittelijoita ja vapaaehtoisia koskevaa palautetta on kerätty muilta työntekijöiltä säännöllisesti yhteisissä palaverissa. Tämän perusteella kehitettiin mm. selkokielinen perehdytyskansio sekä kuvapainotteiset ohjaukortit helpottamaan yhteistyötä. Lisäksi muistiasiakkailta on kysytty palautetta ja kokemuksia harjoittelijoista. Heidän positiiviset kommentit ja työntekijöiden havaitsemat hyödyt kuntoutusnäkökulmasta toimivat kannustimina jatkaa yhteistyötä. Lisäksi tärkeää palautetta harjoittelijoista on saatu eri sidosryhmien kuten oppilaitosten kanssa käydyissä keskusteluissa ja sähköposteissa. He ovat havainneet useissa harjoittelijoissa positiivisia muutoksia harjoittelun myötä. Tämä on kannustanut jatkamaan yhteistyötä kielihaasteista huolimatta ja kehittämään perehdytystä ja monikulttuurista toimintaa edelleen.

PROJEKTITYÖNTEKIJÄT ovat arvioineet vuosittain työtään kirjallisesti ARTSI-menetelmillä sekä käyttäneet SWOT-analyysia sekä tehneet kirjallisia muistiinpanoja eri yhteyksissä ja arvioineet toiminnan vaikuttavuutta jatkuvasti. Lisäksi joka vuosi on laadittu toimintasuunnitelma seuraavaa vuotta varten. Arvioinnissa on kiinnitetty huomiota projektin tavoitteiden täsmentämiseen ja toiminnan kehittämiseen, työnjaon toimivuuteen sekä projektinhallintaan. SWOT-analyysin avulla tarkasteltiin mm. kohderyhmän tavoittamista, kohtaamista ja erilaisia mahdollisuuksia tehdä monikulttuurista ja moniammatillista työtä. Vertaisarviointia koko yhdistyksen työntekijöiltä saatiin viikottaisissa tiimipalaverissa ja samalla saatiin vinkkejä toiminnan

kehittämiseen.

YHTEISTYÖKUMPPANEILTA ja sidosryhmiltä on kerätty palautetta ja arviointitietoa projektin aikana yhteensä neljä kertaa (n=62) sähköisesti. Lisäksi palautetta on kerätty eri infotilaisuuksissa sekä puhelin- ja kasvokkain haastatteluissa. Muistihoitajille ja -koordinaattoreille tehtiin vuosina 2018 ja 2019 valtakunnallinen kysely, jossa kartoitettiin tiedontarpeita sekä materiaalin käyttökelpoisuutta. Lisäksi 30 vastaajaa on vastannut projektin materiaalien kehitystyötä koskevaan kyselyyn (2017-2018). Arvioinnilla on haluttu selvittää miten selkeänä yhteistyökumppanit näkevät projektin tavoitteet ja toiminnan sekä millaiseksi yhteistyö projektin kanssa koetaan ja minkälaisia hyötyä projektista on eri kulttuuritaustaisille sekä ammattilaisille. Arvioinnin tulokset ovat ohjanneet projektin tavoitteita täsmentymistä ja näkyvyyden parantamista.

Memoni-materiaalien kehitystyössä oli yhteistyökumppaneilta ja ammattilaisilta saadulla palautteella suuri merkitys. Eri tahojen ammattilaiset ovat osallistuneet tuotosten kehittämiseen, testaamiseen ja arvioimiseen (mm. Muistiliitto, Gery ry, Käpyrinne ry, Turun Kriisikeskus, Salon Sydänyhdistys ry, A-Klinikka). Eri yhteistyökumppaneilta olemme saaneet lausuntoja sekä kehittämispua. Kehitettyjä materiaaleja on testattu sekä Salon että Someron ryhmissä ja lisäksi kohdennetusti isoissa homogeenisissä kieliryhmissä (15-20 hlöä/ryhmä) Helsingissä ja Turussa. Avoimella keskustelulla on saatu kartoitettua eri kieli- ja kulttuuriryhmien erityistarpeita ja tietoa päätöksenteon tueksi esimerkiksi materiaalien käännöskielistä.

Yhdistyksen muut työntekijät ja esimies sekä ohjausryhmä ovat olleet mukana toiminnan arvioinnissa. Projektin ohjausryhmä on kokoontunut 2 x vuodessa. Lisäksi eri sidosryhmät ja yhteistyökumppanit ovat arvioineet sähköisen kyselyn kautta työntekijöiden toimintaa ja työn tuloksellisuutta. Palautteen perustella yhteistyökumppanit ovat arvostaneet yhteistyön joustavuutta, luotettavuutta, innovatiivisuutta ja vastavuoroisuutta sekä sitä, että työntekijät ovat huomioineet yhteistyökumppaneiden tarpeet ja toiveet toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

Tämä palaute on ollut projektin kehittämisen punaisena lankana koko projektin ajan.

Tapahtumissa ja messuilla osallistujamäärä on arvioitu ja osassa kerätty palautetta hymynaamalomakkein.

Aikaansaadut tulokset ja vaikutukset suhteessa tavoitteisiin

Projektin tavoitteena oli lisätä eri kulttuuritaustan omaavien henkilöiden tietoa

aivoterveysten edistämisestä ja muistisairauksista sekä niihin liittyvistä riskitekijöistä sekä löytää tapoja tiedon välittämiseksi. Projektin ryhmätoiminnasta kehitettiin Memoni -ryhmätoimintamalli, jossa aivo- ja muistiterveystietoa on mahdollista jakaa eri toimijoiden jo olemassa oleviin, eri kulttuuritaustaisista koostuviin ryhmiin helposti Memoni-materiaalia ja -kokemuksia hyödyntäen. Toimintamallia voidaan soveltaa aivo- ja muistiterveyden edistämiseen eri toimijoiden kuten muistiyhdistysten, koto- ja kielikoulutusten, kansalaisopistojen, pitkäaikaistyöttömien ja muiden asiasta kiinnostuneiden käyttöön.

Palautteen mukaan eri kulttuuritaustaiset ovat kokeneet Memoni -ryhmissä jaetun tiedon uudeksi ja tärkeäksi. Memoni-ryhmätoiminta on saanut hyvät arvot kohderyhmältä (ka 3,8-4, asteikko 1-4) ja erityisesti toiminnallisuus ja aivoja aktivoivat tehtävät on koettu hyödylliseksi ja uudeksi asiaksi. Tehtävät ovat lisäksi auttaneet suomenkielen ja erityisesti terveyssanaston oppimisessa sekä kehittäneet kognitiivisia taitoja kuten hahmottamista. Palautteen mukaan toiminta on lisännyt heidän hyvinvointiaan ja saadulla tiedolla on ollut vaikutusta heidän arkipäivän aivo- ja muistiterveyttä tukeviin valintoihin. Lisäksi ryhmätoiminnan avulla on luotu merkityksellistä, aivoterveyttä edistävää ja säännöllistä sekä monipuolista toimintaa, joka on lisännyt osallistujien itseluottamusta, rohkeutta, kielitaitoa ja edistänyt kotoutumista. Ryhmissä on saatu sekä tärkeää teoretista tietoa aivo- ja muistiterveydestä että myös konkreettista tietoa omasta terveydestä (esim verenpaine, verensokeri, BMI). Terveysmittauksissa saatu tieto on kasvattanut ryhmäläisten terveyslukutaitoa ja ohjannut heitä jatkotutkimuksiin. Ryhmäläiset ovat kertoneet tekemistään elintapamuutoksista: liikuntaa ja kasvisten käyttöä on lisätty, painoa pudotettu, sokerin käyttöä vähennetty, on aloitettu D-vitamiinin käyttö ja uusia harrastuksia. Yhteistyökumppaneilta kerätyn palautteen mukaan ryhmätoimintaan osallistuneet "ovat omaksuneet ainakin tietoa aivoterveudesta ja elämänlaatuun vaikuttavista seikoista, kuten ruoasta, ravinnosta ja unesta."

Erittäin tärkeäksi on koettu omalla kielellä saatu tieto, mitä on jaettu myös eteenpäin perheenjäsenille ja sukulaisille ulkomaille asti. Ryhmissä on syntynyt keskustelua omasta terveydestä ja arkaluonteisista aiheista kuten masennuksesta, väkivallasta ja seksuaaliterveydestä. Työntekijöiden havaintojen perusteella ryhmäläiset ymmärtävät paremmin maahanmuuton vaikutuksia niin psyykkiselle terveydelle kuin aivo- ja muistiterveydelle. Työntekijöiden havainnot tukevat muutosta. Osa ryhmäläisistä käy esimerkiksi kuntosalilla projektityöntekijöiden kanssa.

Tärkeä tulos on se, että ryhmissä on voitu keskustella muistisairaudesta luonteesta ja oikaista siihen liittyviä vääriä käsityksiä ja uskomuksia. Näin on voitu vähentää muistisairauksiin liittyviä tabuja ja kannustaa hakeutumaan jatkotutkimuksiin ajoissa. Projektin tuottamia videoita on katsottu laajasti ja niiden tavoitteena on ollut jakaa tietoa mm. muistisairaudesta varhaisesta tunnistamisesta, aivoterveudesta ja muistisairaudesta oikeuksista. Työntekijän havaintojen ja palautteen perusteella on selvinnyt, että ryhmäläiset tunnistavat

ja pystyvät nimeämään muistisairauden varhaisia oireita ja osaavat hakea apua aikaisemmin. Salon muistihoidajilta saadun tiedon mukaan venäjänkielisten iäkkäiden määrä on hieman lisääntynyt muistitutkimuksissa. Lisäksi ryhmätoiminnan myötä on kolmannen sektorin toimintaa tehty tutuksi eri kulttuuritaustaisille ja avun hakemisen kynnyks on madaltunut. Yhdistyksen puoleen on käännytty sekä muistiin liittyvissä kysymyksissä että muissa arkielämän haasteissa (KELA, TE-toimisto, laskut).

Projektin HARJOITTELIJA- JA VAPAAEHTOISYHTEISTYÖ kotoutumiskoulutusta tarjoavien tahojen kanssa on mahdollistanut eri kulttuuritaustaisille tutustumisen muistisairaisiin ja -kuntoutukseen. Se on auttanut vähentämään sairauteen liittyviä tabuja. Lisäksi palautteen mukaan se on antanut heille elämäntarkoitusta, yhteenkuuluvuuden tunnetta, mahdollisuuden hyödyntää omaa ammattitaitoaan ja saada tukea ammatinvalintaan. Lisäksi eri tahot ovat raportoineet monista positiivisista vaikutuksista jota vapaaehtoistyö ja harjoittelu ovat antaneet mm. ammatinvalintaan, henkilön itseluottamuksen ja rohkeuden lisääntymiseen sekä kielitaidon karttumiseen. ”Opiskelijat, jotka ovat olleet muistiyhdistyksessä harjoittelussa, ovat saaneet monia onnistumisen kokemuksia ja rohkaistuneet suomenkielen puhujina.” Yhteistyötahoilta on tullut tietoa, että moni on halunnut hakeutua hoitoalalle harjoittelujakson perusteella.

Eri kulttuuritaustaisten kohtaamisen ja tiedon jakamisen helpottamiseksi kehitettiin erikielistä materiaalia sekä kohderyhmän että eri tahojen käyttöön. Materiaalien kehitystyössä huomioitiin kohderyhmän erityistarpeet. Ammatillaiset ovat saaneet palautteen perusteella lisää kulttuurista ymmärrystä sekä työkaluja monikulttuuriseen aivo- ja muistityöhön. Materiaalien aiheet käsittelevät eri kulttuuritaustaisten tarpeita ja ne on koettu erittäin tarpeelliseksi ja hyödylliseksi erilaisessa kohderyhmän parissa tehtävässä elämäntarkoituksen ja terveyden edistämiseen tähtäävässä työssä. Flyerit koetaan monikäyttöisiksi ja niiden on koettu helpottavan puheeksiottamista ja tiedonjakamista eri kulttuuritaustaisten parissa: ”Flyerit ja kortit ovat ilmeeltään hyvännäköisiä, esim. värit ja hahmot! Niitä voi mielestäni hyvin käyttää monessa yhteydessä varsinaisen muistiterveystyön lisäksi tiedon jakamisessa ja vaikeiden asioiden esille ottamisessa”. Niitä hyödynnetään esimerkiksi maahanmuuttoyksiköiden ja psykiatrisen työn tukena mm. Helsingissä, Hämeenlinnassa sekä Turussa, missä materiaalien koetaan helpottavan terveydenedistämistyötä ja kohtaamista, koska materiaaleja on tarjolla useilla eri kielillä. Materiaaleja on hyödynnetty laajasti eri tahoilla ja niitä on jaettu ammattilaisten verkostoissa eteenpäin. Esimerkiksi Helsingin kaupungin maahanmuuttoyksikössä flyereitä käytetään päivittäin ja psykiatrisessa maahanmuuttoyksikössä esimerkiksi somalinkieliset materiaalit on koettu todella tärkeiksi. Videot on koettu hyödylliseksi tiedon jakamisessa ja esimerkiksi opettajat ovat kertoneet hyödyntävänsä niitä ja muita materiaaleja opetustyössä. Puheeksiottamisen kuvakortit ovat palautteen perusteella monikäyttöinen työkalu, josta on hyötyä myös suomenkielisten vertaistukiryhmissä ja luennoilla sekä asiakastyössä

vaikkeiden aiheiden käsittelyssä. Korteja pidetään selkeinä ja niissä välittyy hyvin tunnetilat, joka helpottaa asioiden esiinottamista.

Projektin toisena tärkeänä tavoitteena oli lisätä eri toimijoiden ja eri kulttuuritaustaisten henkilöiden välistä kohtaamista ja antaa tietoa kulttuuritaustan merkityksestä muisti- ja aivoterveysten edistämiskysymyksissä. Memoni -projekti on ollut ensimmäinen monikulttuuristaustaisille työikäisille suunnattu aivo- ja muistiterveysprojekti Suomessa, jonka myötä on saatu tärkeää tietoa eri kulttuurisista terveys- ja muistisairauskäsityksistä sekä erityisesti maahanmuuttoon liittyvistä aivoterveysriskeistä. Tällaista tietoa ei ole aiemmin ollut saatavilla muistityöntekijöillä.

Projektin tieto on koostettu yhteen Kokemuskirjaksi, joka antaa tietoa ja ymmärrystä kohdata eri kulttuuritaustainen ohjaus- ja neuvontatyössä. Kokemuskirja on helposti saatavilla ja se on tavoittanut laajasti eri toimijoita eri verkostoissa (Muistiliitto ja jäsenyhdistykset, Muistiluotsit, VESOTE-verkostat eri sairaanhoitopiireissä, VETO-verkostotoimijat, THL:n Infopankki, VAHVIKE-sivusto, Alzheimer Europe). " Kirja on visuaalisesti kivasti jäsennelty kokonaisuus, yleisilme on houkutteleva, sisältö on asiantuntevaa, kirjassa kerrotaan laajasti mutta selkeästi eri kulttuuritaustan huomioimisesta muistityössä".

Mitä uutta opitte hankkeen aikana?

Hankkeen aikana syntyi paljon uusia oivalluksia monikulttuurisesta aivo- ja muistityöstä. Aikaisempia kokemuksia ei ollut ja koko työyhteisön ja asiakaskunnan oli kasvettava monikulttuurisuuteen. Projektin aikana opittiin tunnistamaan eri kulttuuritaustaisten aivo- ja muistiterveysaasteita sekä tutkimuksien kautta että keskustelemalla heidän kanssaan ja haastatteleamalla ammattilaisia.

Viestinnän on oltava kohderyhmän kanssa intensiivisempää ja henkilökohtaisempaa kuin suomalaisten. Havaittiin, että monesti viestintä perustuu henkilökohtaisiin kontakteihin, kotikutsuihin, jatkuvaan kommunikointiin ja aikataulujen varmistamiseen. Myös heidän sitoutumisensa ja sopimuksista kiinnipitämisensä voi poiketa Suomessa totutusta. Monessa kulttuurissa aikakäsitys on erilainen. Viestinnässä ja toiminnassa täytyy kiinnittää huomiota mm. perherakenteisiin, iäkkäämpien arvostukseen ja siitä johtuvaan arvojärjestykseen. Monessa kulttuurissa arvostetaan enemmän yhteyden luomista ja tiedonjakamista keskustellen, aikaa käytetään paljon luottamuksen synnyttämiseen jakamalla kokemuksia ja tarinoita omasta elämästä. Työssä eri kulttuuriryhmien parissa erottautui selkeämmin mies-naisroolien merkitys. Myös vahva auktoriteettien kunnioitus ja ohjaajan tai opettajan arvostaminen ja ei-kritisointi korostui ryhmissä ja tämä vaikeutti palautteen saamista ryhmäläisiltä.

Henkilökohtaiset, hyvät kontaktit edesauttoivat palautteen saamista ja antamista. Havaittiin, että paras tapa jakaa tietoa olisi oman kulttuuri- ja kieliryhmän edustajan kautta. Projektin aikana kokeiltiin paljon erilaisia palautteenkeruumenetelmiä, mutta ainoastaan henkilökohtaisista keskusteluista saatu palaute oli laajaa ja aitoa. Tähän liittyi myös suomenkielen heikko taito ja kulttuurinen tapa toimia. Oivallettiin, että päästäkseen lähelle kohderyhmää, oli toimivaa ottaa "opiskelijan" rooli, koska haluttiin korostaa, että myös projektityöntekijät olivat oppivassa asemassa. Vain tutustumalla ja luonnollisessa vuorovaikutuksessa on mahdollista tutustua ja ymmärtää, että oikeasti olemme samanlaisia riippumatta taustasta.

Projektin aikana opittiin, miten eri kulttuureissa suhtaudutaan vapaaehtoistyöhön. He tekevät vapaaehtoistyötä jo paljon omassa perheyhteisössä auttamalla toinen toistaan. Sen vuoksi he eivät välttämättä näe vapaaehtoistyötä houkuttelevana. Lisäksi monessa kulttuurissa vapaaehtoistyöhön liittyy "vähäosaisuuden leima", minkä vuoksi ei olla valmiita antamaan omasta vähästä materiaalisesta hyvästä muille kuin perheenjäsenille. Projektissa on ollut mukana useita vapaaehtoisia, jotka ovat tehneet pääosin yksittäisiä tehtäviä. Vapaaehtoisten innoittaminen ja motivaation ylläpitäminen on vaatinut ohjaajilta paneutumista. Eri kulttuuritaustaisille tarjottavaa vapaaehtoistyötä on tulevaisuudessa "rikastettava" jollain muotoa, jotta sen tuomat hyödyt itselle nähtäisiin. Jatkossa tarvitaan enemmän omakielisiä ohjaajia tai aktiiveja muistiyhdistystoimintaan mukaan, jotta tieto aivoterveystiestä ja vapaaehtoistyöstä leviää eri kulttuuriryhmiin. Yhdistysten asiakaskunnassa on paljon iäkkäitä, joilla saattaa olla ennakkoluuloja ja negatiivista suhtautumista eri kulttuuritaustaisiin, mikä voi osaltaan vaikeuttaa vapaaehtoisten sitoutumista. Vapaaehtoistyö erikulttuuritaustaisten ja kantaväestön välillä on myös asenteisiin vaikuttamista puolin ja toisin sekä tiedotustyötä ja yhteisten hyvien kokemusten keräämistä ja jakamista.

Projektin aikana kävi ilmi, että joissakin kulttuureissa ei haluta ilmaista omaa mielipidettä, koska pelätään kasvojen menettämistä. Lisäksi muistista puhumiseen liittyi tietyissä ryhmissä tabuja, eikä siitä haluttu välttämättä puhua. Projektissa opittiin uusista kulttuureista ja kulttuurisensitiivisistä tavoista kohdata toinen ihminen loukkaamatta hänen reviiiriään sekä identiteettiään kulttuurieroista huolimatta. Monet asiat, jotka Suomessa ja suomalaisilla ovat itsestäänselvyyksiä, kuten koulutus ja terveydenhuoltojärjestelmä sekä kirjoitus- ja lukutaito, ovat monessa maahanmuuttajaryhmissä uutta. Luku- ja kirjoitustaidottomuus on iso tekijä terveystiedon saavuttamisessa ja kotoutumisessa ja niihin on löydettävä ratkaisut esimerkiksi omankielisten visuaalisten välineiden avulla. Lisäksi kävi ilmi, että osalla kohderyhmää on elämänhallintaongelmia. Heillä ei ole välttämättä samanlaista tietoa tai tottumuksia toimia terveyttä edistävästi suomalaisten/eurooppalaisten suositusten mukaisesti, esimerkiksi lapsia palkitaan runsaasti makealla.

Toisaalta esim. psyykkisissä ongelmissa ei osata hakea apua ammattilaisilta tai luottamusta avun hakemiseen ei ole. Silloin kun kielitaito on heikko, haetaan tietoa esimerkiksi sairauksista tai terveydestä omasta maasta, ja sieltä saadut tiedot ja ohjeet voivat olla hyvin erilaisia kuin Suomessa. Lisäksi omasta maasta haettavien lääkkeiden käyttö yhdessä Suomessa saatujen lääkkeiden kanssa voivat olla terveydelle erittäin haitallista. Tällaisia tilanteita sekä tarvetta uudelle terveystiedolle pitäisi oppia tunnistamaan tulevaisuudessa paremmin.

Projektin toimintatavat osoittivat, että eri kulttuuristausten henkilöiden mukaanotto ennakkoluulottomasti toimintaan on paras tapa hälventää ennakkoluuloja. Lisäksi kohderyhmä itse toivoo saavansa enemmän vastuuta heitä koskevien asioiden päätöksenteossa. Iäkkäiden muistikuntoutujien asenteet ja ennakkoluulot olivat aluksi todella isoja ja he saattoivat kieltäytyä tulehasta päivätoimintaan tummaihoisten harjoittelijoiden takia. Koska iäkkäämmillä suomalaisilla voi olla vain vähän kokemusta eri kulttuureista, on harjoittelijoiden mukaantulo avartanut ja opettanut asiakkaitamme näkemään asioita laajemmin. Yhteisen tekemisen kautta on opittu erikielisiä sanoja, maistettu eri ruokia, laulettu sekä matkustettu Googlemapsin avulla ympäri maailmaa yhdessä eri kulttuuristaustaisen kanssa.

Havaitsimme, että kuntouttava työote on eri kulttuureista tuleville vieras asia ja vaatii selittämistä. Eri kulttuureissa arvostetaan iäkkäitä paljon ja monen kulttuurin kuuluu tapa tehdä asioita toisen, erityisesti iäkkään, puolesta. Työkäisillä harjoittelijoilla sekä vapaaehtoisilla on ollut erilaisia taitoja ja osaamista, joita on voitu hyödyntää päivätoiminnassa. Yhteistyö eri kulttuuristausten kanssa on onnistunut alkuhaasteista huolimatta ja sitä kannattaa myös tulevaisuudessa jatkokehittää ja kannustaa muita yhdistyksiä ottamaan eri kulttuuristaustaiset mukaan toimintaa. Mahdollisuus olla hyvä jossain ja käyttää omaa, aikuisiässä hankittua ammattitaitoa on ollut selkeästi tärkeää myös maahanmuuttajille. Usein maahanmuuttajien rooli uudessa kotimaassa muuttuu, koska oma työ ja ammatti jää vanhaan kotimaahan. Eri tahoilta saatujen palautteiden perusteella Memoni -toiminta on auttanut eri kulttuuristausten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Heidän kielitaitonsa on parantunut, he ovat saaneet itseluottamusta ja onnistumisen kokemuksia yhteistyön ansiosta ja osa on lähtenyt opiskelamaan vanhustyötä.

Projektissa alussa olisi tarvittu selkeät toimenkuvat, jotta projekti olisi löytänyt suunnan nopeammin. Projektissa toimittiin lähtökohtaisesti matalalla kynnyksellä ja avoimesti yhdessä kehittämällä ja tämä osoittautui erittäin toimivaksi työntavaksi alusta pitäen. Toimintatapa auttoi näkemään kohderyhmän erityispiirteitä ja haasteita, muun muassa sen, että Suomessa tuotetut materiaalit eivät sovellu tiedonjakamiseen sellaisenaan eivätkä puhuttele kohderyhmää.

Materiaaleja on tulevaisuudessa kehitettävä enemmän eri kulttuurien näköisiksi. Opittiin että tiedonjaon tapa, erityisesti yhteisöllisessä kulttuurissa, jossa tiedonjaon väline on tarinankerronta ja yhdessä tekeminen, kaipaa

edelleen kehittämistä ja täsmentämistä.

Lisäksi opittiin:

- videot max 3 min
- materiaalit selkokielellä
- kuvat ovat kulttuurisidonnaisia
- narratiivisia terveydenedistämisen menetelmiä kaivataan

Hankkeessa kehitetyn toiminnan vakiintuminen

Memoni -ryhmätoimintamalli osoittautui toimivaksi keinoksi tavoittaa eri kulttuuritaustaisia ja jakaa heille aivo- ja muistiterveystietoa.

Ryhmätoimintamallia voi soveltaa eripituisina kertoina ryhmän toiveiden ja tarpeiden mukaan. Ryhmätoimintamallin toteuttamista varten on kehitetty ohjausmateriaalia ja hyvät käytännöt sekä Kokemuskirja ryhmänohjaajan tueksi.

Memoni -projektin yhteistyökumppanit kuten Edusalo (ent. SSKKY) aikoo jatkaa Memoni-ryhmämallin toteutusta soveltuvin osin yhteistyössä yhdistyksen kanssa. He hyödyntävät terveysaiheisia materiaaleja sekä jatkavat yhdistyksen kanssa harjoittelija- ja vapaaehtoisuusyhteistyötä sekä tulevat 2 x vuodessa yhdistyksen infotilaisuuksiin. Lisäksi toteutetaan 2 x vuodessa valtakunnallisia kampanjoita Edusalon kanssa (Lue minulle- ja Vie vanhus ulos -kampanjat) ja jatketaan vapaaehtoisuusyhteistyötä erilaisiin yhdistyksen tapahtumiin. Edusalon opiskelijat osallistuvat jatkossa matalan kynnyksen ryhmiin ja tuovat osaltaan ryhmiin monikulttuurisuutta.

Turun AMK:n opiskelijat ovat jatkossa käytettävissä yhteistyössä järjestettävissä tapahtumissa ja terveystutkimuksissa. Turun AMK:n opiskelijoiden kanssa tehtiin yhteistyössä yksi opinnäytetyö työikäisen maahanmuuttajan aivoterveellisestä ravitsemusta v. 2018.

Yhdistys vahvisti tunnettuuttaan kotouttamista tukevien tahojen parissa. Projektin alueellinen näkyvyys on yhteistyökumppaneiden mielestä hyvä. Salon kansalaisopisto käyttää materiaaleja monikulttuuristen ryhmien terveydenedistämiseksi, lukutaitoryhmässä ja aikuisten perusopetuksessa. Salon työvoimapalvelut käyttävät materiaaleja pitkäaikaistyöttömien ohjauksessa. Alueen muistihoitajat käyttävät materiaaleja ohjaustyössä. Salon kaupungin terveydenhuollon henkilöstö käyttää materiaalia elintapaohjauksessa soveltuvin osin. Lisäksi TYKS:in psykiatrian Salon tulosyksikkö käyttää materiaaleja, koska ne on koettu hyödylliseksi suomenkielisten pitkäaikaissairaiden asiakkaiden motivoinnissa ja elämänhallinnan tukemisessa maahanmuuttaja-asiakkaiden lisäksi. Salon sosiaalityön maahanmuuttajayksikkö on ottanut käyttöön materiaalit soveltavin

osin.

Muistiyhdistyksen työntekijät ovat saaneet perehdytyksen monikulttuuriseen muistityöhön ja jatkavat yhteistyötä eri tahojen kanssa. Materiaalit jäävät elämään yhdistyksen verkkosivuille ja Youtubeen. Yhdistyksessä niitä käytetään ohjaustyössä niin kantaväestön kuin erikielisten parissa. Materiaalit ovat osoittautuneet hyödyllisiksi koulutuksissa, vertaistukiryhmissä ja vaikeiden asioiden käsittelyssä. Salon kaupungin liikuntatoimi hyödyntää materiaaleja tapahtumissa.

Muistiliitto jatkaa tiedottamista Memonin työstä omilla kanavissaan. Muistiliitto kokee, että materiaalit ovat olleet hyödyllisiä myös kansainvälisessä työssä. Alzheimer Europe otti Memoni -materiaalit tietokantaansa 2019. He pitävät tärkeänä, että eri kulttuuritaustaisten muistiasiat on nostettu esiin ja Memonin myötä on voitu konkreettisesti huomioida eri kulttuureja muistiasioissa. Oulun Muistiyhdistys on ottanut Memoni -materiaalit käyttöön omilla ryhmissä ja kehittämistyössä (esim Aivokööri, Aivoterveystoiminta). Espoon ja Helsingin muistiyhdistykset käyttävät materiaaleja ohjaustyössä. Varsinais-Suomen Muistiyhdistys käänsi materiaalia ruotsiksi ja käyttävät niitä myös ruotsinkielisten ohjauksessa. Lisäksi he hyödyntävät Memonin itsemääräämisoikeutta käsittelevää videota osana oikeudellisen ennakkoinnin tietopakettia netissä. Lapin Muistiyhdistys saadun palautteen perusteella materiaalit ovat käyttökelpoisia ja pidettyjä. Kuurojen palvelusäätiö teki kaksi viittomakielistä videota flyereiden pohjalta omalle kohderyhmälleen ja jakavat niitä verkostossaan. Suomen Muistiasiantuntijoiden ETNIMU-toiminta on ottanut Memoni-materiaalit käyttöön ETNIMUn kehittämässä muistitulkintakoulutuskokonaisuudessa.

Memoni -hanke on kerännyt tietoa eri kulttuuritaustaisten aivo- ja muistiterveydestä ja verkostoitunut laajasti eri toimijoiden kanssa valtakunnallisesti. Projektin tuottamat materiaalit ovat levinneet eri yhteistyökumppaneiden, kotoutumispalveluiden, maahanmuuttajaverkostojen ja sähköposti- ja someviestinnän avulla melko laajasti ympäri Suomea niin muistiyhdistysten kuin muidenkin toimijoiden käyttöön. Loppuarvioinnin perusteella 75 % vastaajista näki Memoni -projektin olevan merkityksellinen valtakunnallisesti. Liki 60 % vastaajista koki materiaalit erittäin hyödylliseksi ja 17 % hyödylliseksi. Projektin yhteistyökumppani, Käpyrinteen JADE-toiminta Helsingissä, on ottanut materiaalit osaksi omaa ikääntyneiden maahanmuuttajien ryhmätoiminnan materiaalipankkia ja erikieliset ryhmänohjaajat käyttävät niitä säännöllisesti ryhmissä. VESOTE-hanke, joka toimii mm. yhdeksän eri sairaanhoitopiirin alueella, on jakanut materiaalia terveydenhuollon henkilölle. Materiaalit ovat levinneet Pakolaisavun ylläpitämä VETO-verkoston kautta eteenpäin sekä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen kautta monikulttuurisuustyötä tekeville.

Tieto materiaaleista ja Memoni -hankkeesta on levinnyt laajalle, esimerkiksi ne on esitelty ja otettu osaksi Pohjois-Karjalan kansalais- ja yhdistystoiminnan JELLI.FI- verkkopalvelua. Lisäksi Helsingin psykiatrisen maahanmuuttotoimiston,

Helsingin terveyden edistämisen yksikkö sekä Tampereen ja Hämeenlinnan maahanmuuttajatyö käyttävät materiaaleja päivittäin. Palautteen mukaan materiaalin avulla voidaan tukea aivoterveystiedon edistämisen ohella maahanmuuttajien kokonaisvaltaista terveydenedistämistä sekä elämänhallintaa. Lisäksi materiaaleja on jaettu Turun kaupunkilähetyksen verkkokoosteessa, Ryhmärengin ja VAHVIKE-palvelun verkkosivuilla.

Palautteen perusteella vastaajat näkevät, että kohderyhmä hyötyy materiaaleista joko erittäin paljon (64 %) tai paljon (36 %) ja materiaalin nähdään soveltuvan erittäin hyvin ryhmänohjaukseen (83 %) ja yksilöohjaukseen (92 %). Materiaalin juurtumista on edistännyt sen helppo saatavuus yhdistyksen kotisivuilta projektin koko elinkaaren ajan. Palautteen perusteella materiaaleja tulisi jatkossa vielä enemmän muokata eri kohderyhmille ja paremmin eri kulttuurisia seikkoja huomioiviksi ja testattava niitä erilaisissa ryhmissä. Vastaajat näkevät, että erikielisten videoiden avulla voidaan helpottaa tiedonjakamista ja vähentää muistisairauksiin liittyviä tabuja ja vääriä uskomuksia. Erikielisten videoita on katsottu Suomen lisäksi ympäri maailmaa, mm. Irakissa, Somaliassa ja Venäjällä.

6. Indikaattorit

Indikaattori	2018	2019	Kerätty tieto vai arvio?
Koulutus- tai seminaaritilaisuuksien lukumäärä	15	21	kerätty tieto
Koulutus- tai seminaaritilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä	387	619	arvio
Tapahtumien (pois lukien seminaarit ja koulutukset) lukumäärä	9	11	kerätty tieto
Järjestettyjen vertaistuki- tai harrasteryhmien lukumäärä	7	5	kerätty tieto

Vertaistuki- tai harrasteryhmien kokoontumiskerrat yhteensä	62	26	kerätty tieto
Vertaistuki- tai harrasteryhmiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä	176	85	kerätty tieto
Yksilöasiakkaiden lukumäärä	6	3	kerätty tieto
Erillisten kävijöiden lukumäärä matalan kynnyksen toiminnassa	10	4	kerätty tieto
Käyntikertojen lukumäärä matalan kynnyksen toiminnassa	40	20	kerätty tieto
Aukiolotunnit per viikko matalan kynnyksen toiminnassa	1	2	kerätty tieto
Yksittäisten kävijöiden määrä verkkosivuilla avustusvuonna	1500	3000	arvio
Kävijöiden kokonaismäärä verkkosivuilla avustusvuonna	3841	6876	kerätty tieto
Jaettujen esitteiden ja kirjallisten materiaalien määrä	67	40	kerätty tieto
Mediaosumien lukumäärä vuodessa	2	4	kerätty tieto

Järjestön omat indikaattorit	<p> Jaetut esitteet v. 2019 = 40 kpl (9 x engl., 4 x thai, 4 x albania, 4 x somali, 4 x arabia, 4x venäjä, 6 ruotsinkieli, 1 x Kokemuskirja. Muut tuotokset: 4 (mainokset ym). Puheeksiottamisen korttipakka on laskettu yhdeksi tuotokseksi, mutta se sisältää yhteensä 46 erillistä korttia. Yhteensä koko toimintaan v. 2018 osallistui 2208 henkilöä, joista tapahtumissa on tavoitettu 1639. Esimerkiksi Muistifestareille osallistui arviolta 4000 henkilöä, joista 1300 on tilastoitu Memonille. Tapahtuma järjestettiin yhteistyössä Muistisataman ja Muistikylä -projektin kanssa. Vuonna 2019 tapahtumiin osallistui 453 henkilöä, ja näistä tapahtumista viisi oli järjestetty yhteistyössä yhdistyksen kanssa. Tämä on huomioitu tilastoissa (tilastot jaettu Muistisataman kanssa ja tilastoitu 50 % Memonille) Verkkosivujen kävijämäärä 6876 (v. 2019) on yhdistyksen verkkosivujen Projektit-sivujen kävijämäärä, josta kaikki Memoni-tuotokset on saatavilla. Mediaosumat ovat sanomalehdissä olleita juttuja projektista ja yhdistyksestä (Salon Seudun Sanomat, Salonjokilaakso, Somero-lehti, Turun Sanomat). Youtube-tilastojen perusteella Memoni -videoita on katsottu yhteensä 4800 kertaa v. 2016-2019, mikä tekee yhteensä 213 h katseluaikaa. Memoni-kanavalla on tilaajia 24. Eniten on katsottu suomenkielisiä videoita 58 %, toiseksi eniten arabiankielisiä 18 %, kolmanneksi englanninkielisiä 9 %, neljänneksi eniten venäjänkielisiä. Katselumäärät ovat nousseet tasaisesti. Videot jäävät Youtube-kanavalle. Suosituimmat dubbauskielet ovat olleet englanti ja venäjä. Näyttökertojen keskimääräinen katseluaika on 2 min 40 s. Ylivoimaisesti katsotuin video on Muistisairaalan kohtaaminen. Toiseksi katsotuin Itsemääräämisoikeus ja oikeudellinen ennakointi, kolmanneksi Mitkä asiat edistävät aivojen hyvinvointia. Yhdistyksen matalan kynnyksen toimintaan tuli Memonin omasta ryhmästä mukaan neljä venäjänkielistä naista, jotka käyvät nykyisin säännöllisesti muistikahvilassa (2018-2019). </p>
------------------------------	---

Sisällöstä vastaava yhteyshenkilö

Nimi

Kirsi-Marja Kaarlela

Sähköpostiosoite

kirsi-marja.kaarlela@muistisalo.fi

Puhelin

044 731 0020